

Marcin Białas

"Czołgi w wielkiej wojnie: taktyka, organizacja, bitwy", John Frederick Charles Fuller, Oświęcim 2013 :
[recenzja]

Przegląd Historyczno-Wojskowy 15 (66)/2 (248), 195

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W ostatniej, czwartej, księdze, opublikowanej już po śmierci Douheta w 1930 r., autor przedstawił wizję przyszłego konfliktu, jego przyczyn oraz planów operacyjnych. Wojnę powietrzną przyszłości autor analizuje w oparciu o siły lotnicze Francji, Belgii i Niemiec.

Rewolucyjne teorie gen. Giulio Douheta nie mogły wejść w życie wtedy, kiedy powstawały nie tylko ze względu na opór nieprzychylnych mu tradycjonalistycznych kół wojskowych, ale również ze względu na ograniczenia techniczne i gospodarcze państw, które nie były w stanie w tamtych czasach sprostać zamierzeniom budowy dużych armii lotniczych. Wizje autora sprawdziły się jednak już kilka lat po jego śmierci, w momencie wybuchu konfliktu światowego.

John Frederick Charles Fuller, *Czołgi w wielkiej wojnie: taktyka, organizacja, bitwy*, tł. Mateusz Grzywa. Wydawnictwo Napoleon V, Oświęcim 2013, 264 s.

Generał John Frederick Charles Fuller (1878–1966), strateg i historyk wojskowości, był jednym z pierwszych orędowników i teoretyków wojny zmechanizowanej. Przed I wojną światową służył w Afryce Południowej i Indiach. W 1916 r. został członkiem sztabu Sekcji Ciężkiej, a następnie brytyjskiego Korpusu Czołgów. Był jednym z architektów bitwy pod Cambrai. Po wojnie poświęcił się pracy nad rozwojem teorii wojny zmechanizowanej. Liczne prace Fullera miały ogromny wpływ na przyszłe pokolenia wojskowych, m.in. Heinza Guderiana, który czerpał z jego dorobku, opracowując niemiecką taktykę blitzkriegu.

Pierwsza praca Fullera zatytułowana *Czołgi w wielkiej wojnie: taktyka, organizacja, bitwy* to jedno z podstawowych opracowań dotyczących początków broni pancernej na polach bitew. Autor jako naoczny świadek wydarzeń opisuje genezę, jak sam pisze „okrętu lądowego”, taktykę użycia pierwszych czołgów i ich dalszy rozwój. Fuller dokumentuje działanie broni pancernej we wszystkich bitwach Wielkiej Wojny z wykorzystaniem czołgów, nie ogranicza się tylko do armii brytyjskiej. Dużo miejsca poświęca organizacji i taktyce działania francuskich i amerykańskich korpusów czołgów, jak również niemieckiej taktyce ich zwalczania. W podsumowaniach autor omawia dokonania czołgów podczas I wojny światowej oraz przedstawia wizje rozwojowe tej broni w przyszłości.

Dzieło gen. Fullera, liczące 40 rozdziałów, uzupełniają liczne ilustracje, fotografie i schematy wybranych typów czołgów oraz 9 map pokazujących przebieg bitew z lat 1917–1918, w których była używana ta broń.

Jarosław Jastrzębski, *Ku wojnie na Pacyfiku*, Wydawnictwo Napoleon V, Oświęcim 2014, 136 s.

W ostatnich latach na polskim rynku wydawniczym pojawiło się wiele książek na temat wojny na Pacyfiku z lat 1941–1945, konfliktu, który toczył się na ogromnym teatrze operacyjnym Azji Południowo-Wschodniej i oceanów Spokojnego i Indyjskiego. Większość z tych prac skupia się głównie na militarnej stronie, niewiele zaś jest publikacji dotyczących wielkiej polityki, która do tej wojny doprowadziła. Książka Jarosława Jastrzębskiego jest wyjątkowa, a wnioski w niej zawarte mogą pomóc czytelnikowi